

Сучасний стан розвитку української комп'ютерної термінології

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Статтю присвячено мовностилістичним проблемам комп'ютерної термінології, особливу увагу звернено на порушення лексичних та орфографічних норм, а також порушено питання сленгу в українській комп'ютерній термінології.

Ключові слова: динамічні процеси в українській мові, запозичення, комп'ютерна термінологія, лексична норма, орфографічна норма, сленг.

Abstract

The article is deals with linguistic and stylistic problems of computer terminology, special attention is paid to breaking of lexical and spelling rules, and also discussed slang in Ukrainian computer terminology.

Keywords: dynamic processes in the Ukrainian language, borrowing computer terminology, lexical rule, spelling rule, slang.

Сучасна українська комп'ютерна термінологія є однією з динамічних термінологічних систем. І це закономірно, адже інтенсивний розвиток інноваційних комп'ютерних технологій, комп'ютерної техніки вимагає постійного введення нових понять. Виникнення нових лексичних утворень спонукає фахівців формувати єдину систему загальноприйнятих комп'ютерних термінів. Слід зважити на те, що такі терміноодиниці мають відповідати міжнародним стандартам, а також нормам сучасної української літературної мови [1:92].

У своїй роботі ми намагалися здійснити стислий аналіз лексичних та орфографічних особливостей частотних одиниць галузевої комп'ютерної підсистеми української науково-технічної термінології. На сучасному етапі розвитку комп'ютерної термінології є потреба в подальшій уніфікації та стандартизації комп'ютерних термінів.

Переважає порушення норм на **лексичному рівні**. Такі норми регулюють використання термінів відповідно до їхнього лексичного значення і не допускають уживання калькових термінів або суржикових конструкцій, як наприклад: *біжуча адреса - поточна адреса; виключити - вимкнути; відмінити, відміна - скасувати; востановити - відновити; границі - межі; дошка об'яв - дошка оголошень; звернути все - згорнути все; невірний пароль - неправильний пароль; об'єм пам'яті - обсяг пам'яті; очистити корзину - очистити кошик; пере загрузити - перезавантажити* [1:93].

На **морфологічному рівні** найтиповішими помилками є:

- прийменникові конструкції з **по**: вибір програм *по замовчуванню* – вибір програми *як усталено*; виклик *по імені* – виклик *на ім'я* (але *пошук за ім'ям, за іменем*); вирівняти *по ширині* – вирівняти *до країв*; групування *по пріоритетах* – групування *за пріоритетами*; сортування *по типу* – упорядковувати *за типом*;

Конструкції з прийменником **по** вживаємо із місцевим та західним відмінками, що вказують на місце чи предмет (*обтікання по контуру*), мету дії (*по допомогу до оператора*), час, період, вид чи

сферу діяльності (*наказ по інституту*), міру, кількість, ступінь дії (*по горизонталі*) тощо [1:94].

- **прийменникові конструкції з *при***: *неузгодженість при оновленні даних* – *неузгодженість під час оновлення даних*; *помилка при невдалій спробі* – *помилка за (під час) невдалої спроби*; *помилка при роботі з клавіатурою* – *помилка під час роботи (в роботі) з клавіатурою*; *при можливості* – *у разі можливості*; *при установці* – *під час установаження (встановлення)*; *програма незмінна при виконанні* – *програма незмінна під час виконання*; *форма при відображенні* – *форма під час відображення* [1:94].

Конструкції із прийменником ***при*** вживаємо з місцевим відмінком, що вказує на просторову близькість (*комп'ютер при принтері*), підпорядкованість або належність комусь, чомусь (*системний блок при дисководі*), обставини, за яких щось відбувається (*працювати при освітленні монітора*), у значенні “незважаючи на”.

Щодо ***орфографічних норм*** у словниках, котрі фактично мали б відображати правильне написання термінів, доводиться спостерігати такі явища: *диспетчер друку* – *диспетчер друку*; *макро-команда* – *макрокоманда*; *мініпроцесор* – *міні-процесор*; *масштабний коефіцієнт* – *масштабний коефіцієнт*; *стовбець* – *стовпець* [1:95].

Серед молоді все частіше використовуються комп'ютерний сленг. Наведемо деякі приклади з цього сленгу із коротким тлумаченням:

- *Адмін* - системний адміністратор, або особа, що має повний доступ до адміністрування певної системи, сайту або сервісу.
- *Айпішник* - IP-адрес.
- *Ася (Аська)* - інтернет-пейджер ICQ (спеціальна програма для обміну текстовими повідомленнями між користувачами системи ICQ) або унікальний номер абонента даної системи.
- *Баг* - збій в програмі, викликаний її "сирістю", недоробкою.
- *Бекапити* - робити резервні копії.
- *Вертушка* – дисковод.
- *Вінда* - операційна система Windows фірми Microsoft Corporation.
- *Геймер* - гравець в комп'ютерні ігри (по темі: програма для створення ігор).
- *Гектар* - гігабайт.
- *Глюк* - непередбачена помилка в програмі або некоректна робота обладнання.
- *Гуглити* - шукати інформацію в Інтернеті за допомогою пошукової системи Google.
- *Девайс* - будь-який пристрій (конструктивно закінчена технічна система), що має певне функціональне призначення.
- *Дрова* - драйвери (програми, що дозволяють пристроям працювати з даною операційною системою).
- *Залізо* - системні компоненти (деталі) комп'ютера.
- *Кампус* - комп'ютер.
- *Каспер* - антивірусна програма створена в Лабораторії Касперського.
- *Клава* - клавіатура.
- *Кодер* - програміст.
- *Лінк* - гіперпосилання.
- *Логін* - ідентифікатор (ім'я), використовуваний для входу в систему.
- *Мак* - комп'ютер Макінтош, виробництва фірми Apple.
- *Мама/Материнка* - материнська плата.
- *Матриця* - порожній компакт-диск (або DVD) з функцією однократного або багатократного запису. *Машина* - комп'ютер.
- *Мусорка* - Корзина (тека в Windows, куди поміщаються файли і теки перед їх остаточним видаленням). *Мило* - електронна пошта (e-mail).
- *Нік* - псевдонім, прізвисько.
- *Оперативка* - оперативна пам'ять комп'ютера (ОЗУ, RAM).
- *Ослик* - браузер Internet Explorer.

- *Ось* - операційна система.
- *Офіс* - пакет прикладних програм для комп'ютера Microsoft Office.
- *Пага* - сторінка на сайті в Інтернеті.
- *Пассворд* - пароль (від англ. Password).
- *Прога* - програма.
- *Программер* - програміст.
- *Сервак/Сервант* - сервер.
- *Знести* - видалити інформацію з комп'ютера або з будь-якого носія інформації.
- *Хом'як* - головна (домашня) сторінка сайту.
- *Чайник* - початкуючий користувач комп'ютера.
- *Юзер* - користувач комп'ютера.
- *Яблучник* – користувач комп'ютерів Епл Макінтош.

Основна складність перекладу текстів комп'ютерної галузі, а саме переклад термінологічних одиниць, полягає у розкритті та передачі засобами української мови іншомовних реалій. Обов'язкова умова повноцінного перекладу будь-якого спеціального тексту, особливо комп'ютерного, – це повне розуміння його перекладачем. Дослівний переклад термінів, без проникнення у їх сутність, без знання самих явищ, процесів та механізмів, про які йдеться в оригіналі, може призвести до грубих помилок у перекладі [2].

Основними способами відтворення українською мовою комп'ютерної термінології є:

- транскодування;
- калькування;
- описовий переклад;
- еквівалентний переклад.

На сучасному етапі неможливо заперечувати очевидний факт комп'ютеризації різних сфер знань. Відповідно, в умовах масового використання персонального комп'ютера в різних галузях, не лише обмеженому колу спеціалістів-комп'ютерників, але і будь-якому користувачу персонального комп'ютера необхідно вміти застосувати певні найменування для позначення апаратного та програмного забезпечення комп'ютера, оволодіти діями, які виконуються при роботі з ним, та ознайомитися з поняттями, що виникають при взаємодії інформаційних технологій з іншими галузями науки і техніки [2].

Характеризуючи комп'ютерну термінологію, необхідно відмітити динаміку її виникнення та інтенсивність збагачення новими лексичними одиницями. Стрімкий розвиток комп'ютерних технологій та розширення всесвітньої мережі Інтернет спричинили активізацію номінативних процесів, у результаті яких утворилася і продовжує утворюватися велика кількість лексичних одиниць термінологічного характеру. Це є причиною появи елементів новизни у текстах з проблем комп'ютерних наук та інформаційних технологій.

«СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ»

1. Метлинська І. Мовностилістичні проблеми української комп'ютерної термінології. // ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/11860/1/21.pdf С.92-95
2. Грицик Н. Комп'ютерна термінологія та основні способи її перекладу//<http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2280>

Степанова Тетяна Миколаївна, студентка групи ІКІ-16б факультету інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницького національного технічного університету, м.Вінниця, tania.stepanova1810@gmail.com . Науковий керівник: Кухарчук Галина Вікторівна, викладач кафедри мовознавства. galinakuh07@gmail.com

Stepanova Tatyana Mykolayivna, student of the group ІКІ-16b in the faculty of information technologies and computer engineering of Vinnytsia national technical University, Vinnytsia, tania.stepanova1810@gmail.com. Scholar:Kukharchuk Galina Viktorivna, the teacher of the linguistics department. galinakuh07@gmail.com

